

Conferința online
Liberalizarea piețelor de energie electrică și gaze

CNR-CME împreună cu Electrica Furnizare, ca partener exclusiv, au organizat în ziua de 9 iulie 2020 în sistem online conferința „Liberalizarea piețelor de energie electrică și gaze” pentru a analiza principalele aspecte actuale din sistemul de energie al României odată cu dezvoltarea și liberalizarea piețelor de energie.

Cei peste 75 participanți online au audiat cu interes prezentările unor personalități cunoscute din sistemul de energie al țării, care au un rol important în direcționarea sistemului în această perioadă de tranziție.

Liberalizarea piețelor de energie electrică și gaze naturală este o direcție în care acționează Uniunea Europeană (UE), toate statele membre dintre care și România, având ca obiectiv realizarea pieței unice europene și asigurarea necesarului de energie electrică și gaze pentru toți beneficiarii inclusiv pentru cei vulnerabili, dezvoltarea unor piețe eficiente de energie electrică și gaze care să țină pasul cu dezvoltarea sistemelor de energie, a exigențelor utilizatorilor și cu preocupările privind reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră prin utilizarea surselor regenerabile de energie și a combustibililor de tranziție.

Liberalizarea pieței de gaze naturale este esențială pentru România având în vedere faptul că face posibilă realizarea unor mecanisme eficiente care să permită accesul la energie modernă a celor peste 25% din populație (1,7 milioane de gospodării) aflată în categoria de sărăcie energetică și să asigure tuturor utilizatorilor unui preț „corect” al energiei utilizate, fiind o caracteristică a sistemelor economice moderne.

Cu toate că în prezent practic nu există o piață funcțională de gaze, fiind doar doi producători și doi furnizori principali care gestionează 98% din piață, liberalizarea pieței este un semnal bun care va contribui la dezvoltarea, apariția de noi furnizori, noi oferte pe piața liberă și eliminarea neajunsurilor pieței reglementate, însoțită totdeauna de probleme de retroactivitate.

Deși piața de energie electrică se poate considera ca fiind o piață matură este necesară dezvoltarea de noi mecanisme care să fie în concordanță cu tendințele actuale ale sistemelor de energie privind creșterea ponderii surselor regenerabile, digitalizarea conducerii sistemului, dezvoltarea producției distribuite, eliminarea distorsiunilor de pe piață, dezvoltarea centralelor virtuale și apariția agregatorilor în domeniul utilizării energiei electrice. Nu trebuie să fie neglijate investițiile în domeniul surselor controlabile de energie electrică necesare pentru acoperirea imprevizibilității surselor regenerabile de energie.

Succesul liberalizarea pieței de gaze naturale necesită și participarea activă a celor 3,8 milioane clienți ca și a furnizorilor. Există posibilitatea ca furnizorii să abuzeze de poziția lor și deci clienții trebuie să fie informați și încurajați să fie o parte activă prin utilizarea eficientă a mecanismelor de piață. Se consideră că începând cu 1 ianuarie 2026 va fi posibilă schimbarea furnizorului de gaze în 24 ore.

O concurență „corectă” pe piață asigură un preț „corect” al unității de energie bazat pe prețul de achiziție care poate fi variabil, ceea ce va antrena ca și prețurile pe piață să fie variabile. O atenție deosebită trebuie acordată informării clienților având în vedere că datele existente arată că 78% din populației nu are informațiile necesare privind liberalizarea pe piața de gaze. În acest sens, furnizorii au obligația ca odată cu factura de energie să transmită utilizatorilor și principalele prevederi ale procesului de liberalizare a pieței precum și principalele aspecte pe care un utilizator informat trebuie să le urmărească pentru a putea negocia, în cunoștință de cauză, cu furnizorul de energie.

ANRE va avea un rol important în monitorizarea furnizorilor de pe piața de energie pentru a evita disfuncționalitățile, mai ales în faza inițială. Este necesar ca ANRE să dezvolte acțiuni în care clientul să se afle în centrul de greutate.

Mai multă informare determină o transparență mai clară și o participare mai „inteligentă” a clienților pe piața de energie. Se consideră că un impediment important este nivelul redus de pregătire a clienților, astfel peste 50% dintre clienți nu au cont la bancă ceea ce conduce la

dificultăți în relațiile financiare cu aceștia. În acest sens, marile companii au un ascendent important prin personalul specializat. Starea actuală de pandemie Covid 19 impune o preocupare mai intensă pentru digitizarea operațiilor și încurajarea clienților pentru operațiuni în mediul virtual.

Profesionalizarea personalului furnizorilor de energie este un deziderat important pentru funcționarea eficientă a piețelor de energie. Uneori informația esențială nu poate ajunge la clienți deoarece personalul operatorului nu reușește să transmită informația corectă și pe înțelesul acestuia, mai ales în condițiile în care furnizorul nu vinde numai energie ci și servicii. Preocuparea pentru pregătirea personalului propriu, prezintă o importanță deosebită pentru operatorii în domeniu având în vedere eforturile pentru dezvoltarea sistemelor de energie spre „smart grid”.

Având în vedere existența pe piața de gaze a celor doi mari furnizori este necesară elaborarea unei strategii eficiente pentru a permite intrarea pe piață și a altor furnizori mici.

Dezvoltarea prin reguli a piețelor de energie, elaborarea de noi proceduri și implementarea actelor legislative cu celeritate, determină ca OPCOM să aibă un rol important în actuala etapă de tranziție a sistemelor de energie, în care problemele legate de decarbonare, integrarea surselor regenerabile de energie, stabilirea regimului de cuplare a piețelor, cuplarea pe bază de fluxuri, integrarea în piața unică europeană, trecerea la tranzacționarea la 15 minute, elaborarea de noi tipuri de oferte profilate, flexibile devin deosebit de importante pentru dezvoltarea sistemelor de energie, pentru îndeplinirea obligațiilor care rezultă din pactul ecologic.

S-a lansat, de asemenea, piața de capacități care va avea un rol important în asigurarea capacităților pentru acoperirea necesarului de energie al țării.

Desigur că în cadrul prezentărilor au fost abordate și unele nerealizări ale factorilor de răspundere privind sistemul de energie din România. În prezent, piața de energie electrică nu este competitivă datorită faptului că sistemul energetic este divizat pe criteriul surselor de energie primară, care oferă avantaje esențiale producției din hidrocentrale. În prezent, reorganizarea sistemului este dificil de realizat, dar trebuie găsite mecanisme pentru asigurarea unei competitivități reale pe piața de energie electrică. Susținerea dezvoltării surselor regenerabile nu a fost însoțită de investiții în sursele controlabile competitive pe piață. În acest sens, apare necesară implicarea mai intensă a CNR-CME și a tuturor specialiștilor energeticieni pentru finalizarea grupurilor nucleare de la Cernavodă.

Mecanismul actual de alocare de capacități este incorect și reprezintă un obstacol în calea tranzacționării libere a energiei în toată Europa. În acest sens, un centru de dispecer european ar putea avea un rol important în eliminarea congestiilor în fluxurile de energie.

Materialele prezentate precum și intervențiile din partea participanților la conferința online au permis să fie în evidență următoarele concluzii principale:

- în cadrul procesului de liberalizare a piețelor de energie trebuie acordată o atenție deosebită utilizatorilor vulnerabili (25% din populația României) afectați de sărăcia energetică; este necesar ca într-un timp scurt să fie clar definite caracteristicile unui utilizator vulnerabil;
- gazul natural este combustibilul esențial pentru parcurgerea etapei de tranziție a sistemului energetic;
- existența pe piața de gaze numai a doi furnizori principali necesită susținere pentru ca pe piață să apară și mici furnizori viabili;
- liberalizarea piețelor de energie este o caracteristică importantă a unui sistem economic modern;
- un rol important în funcționarea eficientă a piețelor de energie îl are informarea și participarea activă a clienților; în acest sens ANRE are în vedere acțiuni practice de informare a clienților;
- furnizorii de energie trebuie să depună eforturi pentru instruirea și profesionalizarea personalului propriu pentru a asigura o comunicare eficientă cu clienții în condițiile creșterii continue a nivelului tehnic al operatorilor;

- companiile din sectorul energetic trebuie să aibă clientul în centrul preocupărilor lor (customer centric);
- OPCOM are un rol important pentru dezvoltarea unei concurențe „corecte” în condițiile unui preț „corect” pe piață, în dezvoltarea unor noi mijloace de ofertare pe piață în etapa actuală a sistemelor de energie;
- programul de tranzacționare la 15 minute este o prioritate pentru OPCOM;
- este necesară adoptarea unor măsuri eficiente pentru asigurarea investițiilor în centrale cu producție controlabilă;
- operatorii din domeniul energiei trebuie să-și dezvolte activitățile plecând de la prevederile pactului ecologic.